

1980/81:102

Tisdagen den 24 mars

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

2 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Jag avsäger mig härmed mitt uppdrag som ersättare för riksdagsledamot.

Dar es Salaam den 8 mars 1981

David Wirmark

Denna avsägelse godkändes av kammaren.

3 § Tredje vice talmannen meddelade att *Rolf Andersson* anhållit om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 27 april – den 10 juni 1981.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Tore Fritzson* (c) skulle tjänstgöra som ersättare för *Rolf Andersson*.

4 § Svar på fråga 1980/81:305 om åtgärder för att utverka utresetillstånd för anhöriga till vissa flyktingar från Vietnam

Anf. 1 Statsrådet **KARIN ANDERSSON**:

Herr talman! Eva Winther har frågat mig vilka åtgärder som har vidtagits från svensk sida för att underlätta för anhöriga till i Sverige boende vietnamesiska flyktingar att få utresetillstånd från Vietnam.

Genom skilda beslut åren 1979–1980 har regeringen gett möjlighet för

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om åtgärder för
att utverka utrese-
tillstånd för anhö-
riga till vissa flyk-
tingar från Viet-
nam*

sammanlagt omkring 3 000 flyktingar från Vietnam att bosätta sig i Sverige inom ramen för särskilda flyktingkvoter för s. k. båtflyktingar. Av dessa har ca 2 200 hittills kommit hit. Statens invandrarverk har beviljat inresetillstånd för drygt 950 sådana nära anhöriga till dem som överförs hit som fortfarande befinner sig i Vietnam. Av dessa har emellertid hittills endast ett tjugotal personer fått tillstånd av de vietnamesiska myndigheterna att resa ut ur landet.

Den ordning för utresetillstånd som skall tillämpas utgör en del av den överenskommelse om legala utresor från Vietnam som år 1979 träffades mellan FN:s flyktingkommissarie och Vietnams regering. Ett tjugotal länder har hos de vietnamesiska myndigheterna presenterat namn på ett stort antal personer som har beviljats inresetillstånd till resp. land. För de flesta av dessa länder har andelen personer som medgett utresa varit mycket liten.

Från svensk sida har en rad åtgärder vidtagits för att göra det lättare för anhöriga att få utresetillstånd. Vår ambassad i Hanoi har sedan maj 1980 fortlöpande tagit upp enskilda familjeåterföreningsfall med de vietnamesiska myndigheterna. I oktober 1980 besökte företrädare för statens invandrarverk Vietnam i syfte att hos myndigheterna påskynda behandlingen av utresetillstånden. Därefter har statsrådet Söder, i samband med ett besök i Vietnam helt nyligen, tagit upp frågan med Vietnams utrikesminister och påpekat det otillfredsställande i situationen. Från vietnamesisk sida lovade man därvid att göra sitt yttersta för att handläggningen skall påskyndas.

Anf. 2 EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag läste i går ett brev till invandrarministern och svenska regeringen. Det var från en tolvårig vietnamesisk flicka, som längtar efter sin mamma och pappa och sina syskon, som fortfarande är kvar i Vietnam. Hon bad om hjälp att få hit sin familj. Det finns flera barn under 17 år som är ensamma här i Sverige och som naturligtvis har det mycket svårt att finna sig till rätta. Det är alltid svårt att finna sig till rätta när man flyr till ett annat land, men för dessa barn måste det vara svårare än för andra. Det finns också män som har fru och barn kvar i hemlandet. Det finns kvinnor som väntar på sina män, och barn som väntar på sina pappor.

Det är detta som ligger bakom min fråga. Vad kan vi göra för att förkorta plågan och oron för de människor det gäller, de sino-vietnameser som finns här i landet och som väntar på att de närmast anhöriga skall få komma hit? Från svensk sida är det ju helt klart med tillstånd, och vi är beredda att ta emot dem.

Låt mig i det här sammanhanget säga, att jag är mycket medveten om att detta är en plåga som drabbar många människor som flytt hit, en plåga som vi ofta har svårt att göra något åt. Men just när det gäller båtflyktingarna borde vi kunna göra något med hjälp av de avtal som finns.

Karin Andersson redovisar i svaret en del åtgärder som vidtagits från svensk sida och pekar på att frågan har tagits upp i samband med socialministerns besök i Vietnam. Vid Karin Söders besök lovade man från

vietnamesisk sida, säger Karin Andersson i sitt svar, att göra sitt yttersta för att handläggningen skall påskyndas. Det är bra, och jag hoppas att det blir resultat efter Karin Söders besök.

Karin Söder sade efter sitt samtal med Vietnams inrikesminister – om man får tro tidningarna – att det konstaterats att kommunikationerna inte varit de bästa mellan svenska och vietnamesiska myndigheter. Och även vi kan ju konstatera att de inte har varit det. Det har tydligen inte varit så bra kommunikationer inom Vietnam heller mellan myndigheterna och de vietnameser som det gäller.

Vietnams utrikesminister har nyligen i en TV-intervju redovisat att barn och gamla gärna får lämna landet men att det finns restriktioner för vissa grupper. Unga män som inte gjort sin värnplikt, personer som har yrken som landet är i speciellt behov av – t. ex. läkare, lärare, viss vårdpersonal och specialister – och personer med yrken där man har tillgång till statshemligheter får inte lämna landet. Detta kan ge utrymme för en väldigt vid tolkning.

Jag skulle vilja fråga Karin Andersson: Hur ser UNHCR och flyktingkommissarien på de här svårigheterna? Har de några idéer till lösning? Avtalet mellan UNHCR och Vietnam har ju inte fungerat. Vet vi något om i hur hög grad de personer som är aktuella för vårt land hör till de yrkesgrupper som omfattas av restriktionerna? Vet vi något om hur sino-vietnameserna behandlas i Vietnam f. n.?

Anf. 3 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Vi är helt överens om angelägenheten i att familjer återförenas, så den frågan behöver vi inte spilla många ord på. Det är också det som är orsaken till att regeringen fortlöpande har vidtagit de åtgärder som jag redogjorde för.

Eva Winther ställde några direkta frågor, och jag skall försöka besvara dem.

Den första frågan gällde Karin Söders uttalande enligt tidningarna. Jag har inte några tidningsuppgifter som utgångspunkt för det jag har sagt här, utan jag har det direkta referatet av vad som förekom från ambassaden i Hanoi. Jag vill inte kommentera några tidningsuppgifter.

Jag sade alltså att Vietnams utrikesminister har lovat att man skall göra sitt yttersta för att tillgodose den svenska hemstället. Karin Söder åberopade också det mycket goda samarbete som råder mellan de båda länderna. Det är ytterligare en orsak till att vi bör kunna vänta oss att Vietnams regering verkligen tar våra önskemål på allvar.

Det är riktigt, som Eva Winther säger, att det råder kommunikationssvårigheter inom Vietnam. Det har också sagts vara ett av skälen till långsamheten i proceduren. Många av de anhöriga bor ju långt från regeringen och myndigheterna. Det finns alltså betydande kommunikationssvårigheter inom landet.

Jag skall bara ta upp en till av Eva Winthers frågor, och den gällde hur de personer som icke får resa ut berörs. Jag kan uppriktigt sagt inte svara på den

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om åtgärder för
att utverka utrese-
tillstånd för anhöriga
till vissa flyktingar
från Vietnam*

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om åtgärder för
att utverka utrese-
tillstånd för anhör-
iga till vissa flyk-
tingar från Viet-
nam*

frågan. Vi har inte gjort någon noggrann kontroll av vilka yrken de släktingar har som finns med på den lista som invandrarverket har presenterat.

Anf. 4 EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Jag menade inte att Karin Andersson skulle behöva kommentera tidningsuppgifterna – jag nämnde dem bara som en upplysning om vad som stått i tidningarna.

Eftersom förhållandet mellan Kina och Vietnam är så inflammerat blir situationen väldigt svår för sino-vietnameserna. Många av dem har tidigare försörjt sig genom handelsverksamhet, men enligt uppgift tillåts de nu att försörja sig enbart genom gatuhandel. De borde alltså inte höra till de grupper som omfattas av restriktioner när det gäller utresetillstånden, och man kan då fråga sig vad det är som ligger bakom. Karin Andersson säger i det sammanhanget att man har väldigt stora kommunikationsproblem och att det därför är svårt att hitta rätt på de här människorna. Det är möjligt att det är så, men vietnameserna här i Sverige kan dock upprätthålla brevväxling med sina släktingar i Vietnam. Dessa finns alltså på sina adresser, så det borde kanske inte vara så svårt att finna dem.

Jag hoppas nu att Karin Söders besök får effekt, så att familjerna snart kan återförenas. Jag hoppas också att Karin Andersson följer den här frågan och att den svenska regeringen arbetar aktivt för att förmå vietnameserna att ge de utresetillstånd som behövs. Vietnam är ju ett av våra biståndsländer, och de styrande där borde ha ett villigt öra när det gäller våra önskemål.

En sista fråga: Det finns också en grupp anhöriga till sino-vietnameser i Kina, även om den kanske inte är så stor. Hur ser Karin Andersson på möjligheterna för dem att få utresetillstånd och komma hit till Sverige?

Anf. 5 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Eva Winther frågar om sino-vietnamesernas ställning i Vietnam över huvud taget och om deras svårigheter. Jag tror inte att jag skall gå in särskilt mycket i den debatten, för det är ganska svårt att få en klar bild av hur de har det. Men faktum är att flyktingströmmarna från Vietnam har minskat mycket kraftigt efter beslutet 1979 om "orderly departure". Jag vill därmed inte ha sagt vad det skulle bevisa, utan jag vill bara nämna detta.

Eva Winther och jag har kanske missuppfattat varandra på en punkt. Min avsikt var inte att försvara Vietnams handläggning av de här frågorna. Tvärtom tycker jag att det finns all anledning att vara ytterst kritisk mot den långsamma handläggning som sker. Jag nämnde kommunikationssvårigheterna enbart som en tänkbar förklaring. Om vi hade låtit oss nöja med handläggningen skulle vi naturligtvis inte i så många olika instanser ha fört fram våra åsikter och sagt att detta inte kan tolereras.

Beträffande sino-vietnameser i Kina vill jag säga att vi inte har mött några svårigheter i de få fall det varit fråga om när det gällt att få utresetillstånd.

Anf. 6 EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Det var i och för sig glädjande att höra detta, men jag har tyvärr fått redovisning för ett ärende där det rört sig om att inresetillstånd till Sverige har sökts men vederbörande har fått avslag från invandrarverket. Jag hoppas att inresetillstånd skall kunna beviljas i samband med en ny ansökan och att Karin Andersson ser på det här ärendet och undersöker vad som ligger bakom avslaget.

Jag vill hålla med Karin Andersson när det gäller den svenska regeringens handläggning av de här frågorna. Jag tror visst att regeringen följer dem, och jag tycker att regeringen och vi här i riksdagen skall hjälpas åt i arbetet med dem, så att de som väntar på sina anhöriga snart kommer att få förenas med sina familjer.

Anf. 7 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Vad gäller det Eva Winther sade om den person från Kina som inte fått komma till Sverige, så var det tydligen de svenska myndigheterna, dvs. invandrarverket, som hade sagt nej. Eva Winther vet lika väl som jag att inget statsråd kan göra någonting åt detta. I viseringsfrågor är ju invandrarverket självständigt bestämmande.

Anf. 8 EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Icke förty hoppas jag att Karin Andersson kan hålla sig något underrättad om just denna fråga.

5 § Svar på fråga 1980/81:319 om statligt stöd till kolvärmeverket i Igelsta**Anf. 9 Statsrådet CARL AXEL PETRI:**

Herr talman! Tore Claeson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av oljeersättningsfondens besked om att bidrag inte kan erhållas till miljöförbättringsåtgärder vid Igelstaverket i Södertälje.

Enligt 17 § förordningen (1980:1085) om statligt stöd för åtgärder för att ersätta olja, m. m. skall delegationen (I 1980:08) för uppbyggnad av en oljeersättningsfond med eget yttrande överlämna handlingarna i ett ärende om lån eller bidrag till regeringen, om stöd begärs med mer än 25 milj. kr. Ärendet om stöd till anläggningen i Igelsta överlämnades till industridepartementet av delegationen den 17 mars i år. I sitt yttrande över ärendet avstyrker delegationen stöd till anläggningen. Delegationen är enhällig i sitt yttrande. Ärendet bereds f. n. inom industridepartementet.

Anf. 10 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag tackar energiministern för svaret på min fråga.

Oljeersättningsfondens negativa besked i början av mars i år om ekonomiskt stöd med 40 milj. kr. för miljöförbättringar när det gäller kolvärmeverket Igelstaverket har väckt stor uppmärksamhet, förvåning och

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om statligt stöd
till kolvärmeverket
i Igelsta*

indignation långt utanför Södertälje kommun. Tydligen gjorde oljeersättningsfonden även ett formellt fel då den meddelade beslutet, eftersom en framställning som gäller belopp över 25 milj. kr. skall, som energiministern framhöll i sitt svar, överlämnas till regeringen för beslut.

OEF:s besked om uteblivna bidrag stämmer, enligt min mening, dåligt överens med regeringens och riksdagens beslut och riktlinjer för energipolitiken och borde väl egentligen betecknas som ett olycksfall i arbetet. Vi är nu, trots försäkringar från regeringshåll om motsatsen, på väg in i det Kolsverige som vi skulle slippa. Det är då viktigt att även en försiktig introduktion av kol – som det så vackert heter – kombineras med kraftiga åtgärder mot de miljöproblem som sammanhänger med kolanvändning. Då är det också viktigt att de medel som finns i oljeersättningsfonden används, bl. a. i sådana fall som beträffande Igelstaverket.

Förutom vad som sägs i förordningen och tillämpningsföreskrifterna beträffande oljeersättningsfonden och användningen av medlen, är det ju intressant att se vad som föreskrivs om pengarnas användning. När man läser förordningen och tillämpningsföreskrifterna, finner man att Igelstaverket faktiskt är ett typexempel på ett sådant fall då bidrag bör utgå. Jag måste nog fråga energiministern, inte minst med tanke på det knapphändiga svaret, om han delar uppfattningen att det här handlar om ett projekt som väl uppfyller villkoren för bidrag från oljeersättningsfonden. Det kan väl inte vara rimligt, att om det nu inte skulle lämnas bidrag i det här fallet, Södertälje kommuns skattebetalare skall stå för hela kostnaden, trots att det allmänt uppfattas vara en angelägenhet för staten. Då det gäller reningen vid den här anläggningen handlar det ju om långtgående miljöförbättringsåtgärder.

Anf. 11 Statsrådet CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Först vill jag säga att detta ärende nyligen kommit till regeringskansliet. Vi har nu sänt det på remiss för att få höra kommunens uppfattning. Innan beredningen är klar kan jag självfallet inte göra något yttrande i det särskilda ärendet. Det vore alldeles fel av mig. Däremot vill jag gärna säga att en viktig uppgift för fonden är att stödja miljöskyddsåtgärder på kolområdet.

Anf. 12 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag förstår energiministerns restriktivitet då det gäller att ge ett klart besked, men nog borde energiministern med tanke på sina kunskaper om vad vi nu talar om ändå kunna säga om han inte anser att det här projektet väl uppfyller de villkor som har ställts upp för att man skall kunna erhålla bidrag från oljeersättningsfonden. Tillstånd till introduktion av koleldning skall, enligt min mening, inte ges förrän alla miljöeffekter är klarlagda och teknik finns för en effektiv rening.

Vid Igelstaverket handlar det om en ny teknik i praktisk tillämpning. Anläggningen har ett stort demonstrationsvärde, och den är den första i sitt slag i vårt land. Igelstaverket i Södertälje kommer att väl uppfylla de krav som måste ställas på en sådan anläggning och de skärpta miljökrav som

naturvårdsverket har föreslagit i fråga om kolförbränning i större anläggningar.

Det är märkligt, herr talman, att regeringen i propositionen om riktlinjer för energipolitiken går emot sitt eget expertorgan och inte nu föreslår någon egentlig skärpning av reglerna för svavelutsläpp. Men märkligt är också att regeringen exempelvis gett kraftvärmeverket i Västerås dispens från skyldigheten att vidta reningsåtgärder därför att tekniken inte anses tillräckligt utvecklad. Men detta bör väl rimligtvis ändå inte få innebära att anläggningar, som har projekterats för höggradig rening med hjälp av teknik som finns att tillgå och som är väl utvecklad, inte skall erhålla statliga bidrag ur anslaget för miljöförbättrande åtgärder.

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om tidpunkten
för förslag rörande
spridandet av
kemiska medel i
skogsbruket*

6 § Svar på fråga 1980/81:306 om tidpunkten för förslag rörande spridandet av kemiska medel i skogsbruket

Anf. 13 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om regeringen avser att under våren framlägga proposition om spridandet av kemiska medel i skogsbruket.

Som bekant har utredningen om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket lagt fram ett delbetänkande som behandlar användningen av kemiska medel vid bekämpning av lövsly. Utredningens förslag har remissbehandlats. Skilda synpunkter på förslaget har redovisats av remissmyndigheterna. Ärendet bereds nu inom jordbruksdepartementet. Jag kan f. n. inte uttala mig om när en proposition i ämnet kan komma att framläggas.

Anf. 14 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Anledningen till min fråga har jag angivit i motiveringen, varför jag inte upprepar den här.

Jag måste tillstå att jag blev något förvånad över svaret. Enligt den preliminära listan över propositioner skall denna proposition läggas fram under april månad. Nu säger jordbruksministern att han f. n. inte kan uttala sig om när propositionen framläggs. Men i frågan om det skall bli en proposition i vår – det är ju det som är det intressanta i detta fall – måste väl ändå regeringens företrädare kunna ge besked.

Anf. 15 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! John Andersson är förvånad över svaret. Men det är så att alla frågor, som väcks för tidigt får ganska intetsägande svar. Att så sker t. ex. i detta fall är beroende på att frågan är under beredning och att vi ännu inte är framme vid ett ställningstagande till hur propositionen skall se ut och när den skall läggas fram. Däremot är det naturligtvis så att den nuvarande lagen om förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark endast gäller

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om rekryteringen
av ordförande
och kronoombud
i vissa taxerings-
nämnder*

t. o. m. utgången av juni månad i år. Men regeringen har bemyndigande att besluta om en kortare förlängning av den lagens giltighetstid.

Anledningen till att jag inte kan svara direkt på John Anderssons fråga är att tiden för att förelägga riksdagen en proposition i vår är ganska knapp; en sådan proposition skall först gå till lagrådet och sedan föreläggas riksdagen. Även om riksdagen då skulle kunna behandla en sådan proposition låt oss säga sista veckan av riksmötet, skulle det sannolikt vara svårt att få en ny lag i tillämpning redan det här året.

Det här är några av de synpunkter som gör att John Andersson får detta i och för sig intetsägande svar.

Anf. 16 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Det är bl. a. det som jordbruksministern nu nämner som har föranlett min fråga – det är väldigt knappt om tid. Det råder nu ett tillfälligt förbud som upphör den 30 juni.

Jag undrar om jordbruksministern är beredd att svara på en följdfråga, som enligt min mening ter sig naturlig i det här sammanhanget: Ämnar regeringen besluta om en förlängning av nu gällande förbud? Eller kommer det nu gällande förbudet att upphöra den 30 juni i år?

Anf. 17 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Det är just den frågeställningen som vi överväger. Eftersom tiden nu är så kort för att lägga fram en proposition och få den nya lagen i verkställighet redan i år, är naturligtvis alternativet för regeringen en kortare förlängning av det nuvarande förbudet.

7 § Svar på fråga 1980/81:316 om rekryteringen av ordförande och kronoombud i vissa taxeringsnämnder

Anf. 18 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Rune Torwald har frågat mig vilka åtgärder som är vidtagna eller planeras för att de särskilda taxeringsnämnderna i fögderierna skall få ordförande och kronoombud med anknytning till fögderierna eller i vart fall med god lokalkännedom och boende inom respektive fögderi.

De särskilda taxeringsnämnderna har att bedöma deklARATIONER från skattskyldiga med komplicerade inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Det är därför viktigt att ordförandena i sådana nämnder har särskilda förutsättningar att ta ställning till svåra beskattningsfrågor. Ordförandena i de särskilda nämnderna måste alltså rekryteras bland personer som har särskilda kvalifikationer. Enligt vad jag har erfarit har också länsstyrelserna en allmän strävan att förordna ordförande med anknytning till fögderiet.

Jag vill framhålla att de förtroendevalda ledamöterna skall vara mantals-skrivna i kommun inom taxeringsdistriktet och att avsikten är att de skall tillföra nämnden bl. a. lokal- och personkännedom. Jag anser det önskvärt att ordförande också har god lokalkännedom. Men eftersom länsstyrelserna

redan har en sådan strävan är några åtgärder för att förändra rekryteringen till de särskilda taxeringsnämnderna enligt min mening inte påkallade.

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om rekryteringen
av ordförande
och kronoombud
i vissa taxerings-
nämnder*

Anf. 19 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag vill gärna uttrycka min stora tillfredsställelse över svaret. Svaret som sådant måste jag naturligtvis vara helt tillfreds med, eftersom det visar att budgetministern har samma uppfattning som jag, nämligen att man bör eftersträva att i de särskilda taxeringsnämnderna ha ordförande och kronoombud som kommer från den lokala skattemyndigheten eller i varje fall är boende i det aktuella området. Detta är ju en garanti för god lokalkännedom, och det underlättar samtidigt kontakten mellan deklareranter och dem som granskar deras deklARATIONER.

Tyvärr förekommer det ännu i alltför stor omfattning, bl. a. i de västsvenska länen, att både ordförande och kronoombud är hämtade från orter som ligger 10–15 mil från den region i vilken de aktuella deklareranterna bor. Detta gör att vederbörande antingen får kosta på sig rikssamtal eller göra långa resor för att kunna diskutera sina deklARATIONENSÄRENDEN.

Statsrådet säger att eftersom länsstyrelserna redan har en sådan strävan som den jag nu antytt, finns det inte någon anledning att se över rekryteringen. Jag är dock inte helt övertygad om att alla länsstyrelser har den ambitionen. Det händer nämligen litet då och då att en lokal skattemyndighet får lämna ifrån sig välutbildad personal till länsstyrelsen, och när man då samtidigt begär att få fullt utbildade ersättare, blir svaret: Nej, det kan ni inte få, för vi behöver dem; det finns inte tillräckligt många som kan de här jobben. Jag skulle – trots att jag i stort sett är nöjd med svaret – därför vilja vädja till budgetministern att han via riksskatteverket noga följer frågan och ser till att de lokala skattemyndigheterna efter hand får tillgång till det antal kunniga personer som behövs för att garantera att de särskilda taxeringsnämnderna får kunniga ordförande och kronoombud som är boende inom de aktuella områdena.

Anf. 20 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag har noterat att Rune Torwald redan i sin motivering till frågan har konstaterat att det har skett en förbättring på detta område sedan han senast ställde en fråga till min företrädare. Jag kan bara än en gång upprepa att här fortgår en utbildning som möjliggör en rekrytering av det slag som Rune Torwald eftersträvar. Jag har, som jag framhållit i svaret, i det avseendet samma uppfattning som Rune Torwald.

Det är emellertid så att denna rekrytering av personal med lokal förankring och med de kvalifikationer på området som Rune Torwald underströk också var nödvändiga – och detta är något som även jag vill understryka – inte går lika lätt landet över. Det är på olika håll olika svårigheter att finna de rätta personerna. Men i och med att vi konstaterat att länsstyrelserna har denna strävan får vi så småningom det resultat som vi båda eftersträvar – det är jag övertygad om.

Anf. 21 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Med det tycker jag mig kunna konstatera att vi är ense i sak. Jag räknar med att både departementet och kanske i första hand riksskatteverket kommer att följa utvecklingen, så att det inte går på sned. Detta är mycket betydelsefullt ur deklaranternas synpunkt och även ur den synpunkten att det är väldigt värdefullt för de lokala skattemyndigheterna att ha tillgång till välutbildad personal och att i det löpande granskningsarbetet kunna göra värdefulla annotationer. Bl. a. har man, som alla känner till, i dag ett problem, och det är svårigheterna att snabbt notera människor som nystartar företag och som kanske inte sköter sina skatteredovisningar och annat. Sådant är det ofta väldigt lätt att klara om det finns en viss gemenskap mellan den personal som har att övervaka skatteredovisningarna och samtidigt granska deklaranternas deklARATIONER.

8 § Svar på fråga 1980/81:310 om upprustning av vissa vägar

Anf. 22 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Stig Genitz har frågat mig om vilka åtgärder jag tänker vidta för att återställa det mindre vägnätet på landsbygden till en acceptabel standard.

Statens vägverk har ansvaret för det statliga vägnätet. Under senare år har underhållet av vägarna prioriterats på bekostnad av vägbyggandet.

När det gäller förbättring av vägnätet på landsbygden har ganska mycket pengar satsats. Jag tänker då närmast på det s. k. Y1G-programmet som vägverket nu genomför och som innebär att man förser vägarna med en enkel beläggning till en förhållandevis låg kostnad. När vi nu satsar på det kan det hända att vissa andra grusvägar under en tid får ett sämre underhåll.

Tyvärr tror jag inte vi har råd att på kort sikt genomföra en kraftigare upprustning av det mindre landsbygdsvägnätet. Jag anser, precis som vägverket, att man i första hand skall satsa på underhållet av vägarna.

Anf. 23 STIG GENITZ (c):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret, även om jag inte är särskilt belåten med det.

I propositionen till 1978/79 års riksmöte angavs målen för väghållningen. Där sades bl. a. att landets olika delar skall erbjudas en tillfredsställande trafikförsörjning till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad. Riksdagen sade i samma veva att man på vägsidan skall göra en prioritering av driftverksamheten, så att kapitalförstöring ej sker. Det sades också att man skall arbeta med en inriktning mot ökad trafiksäkerhet och ha en strävan att åstadkomma största möjliga likställighet i landets olika delar vad beträffar framkomlighet och bärighet. De människor som bor i vårt lands glesbygder har under senare år alltmer sett de här målsättningarna försvinna i fjärran. De tyngre transporterna och de allt mindre resurser som ställs till vägnätets

förfogande har medfört att vägnätet blivit sämre och sämre. Inte minst märks det här i Skaraborgs län, som har en sådan struktur. Där finns rika landsbygdsområden och ett starkt decentraliserat näringsliv liksom även offentlig verksamhet. De är beroende av att det statliga vägnätet fungerar bra.

En i dagarna publicerad undersökning visar att man kan spara 20 % bränsle med en bra ytbeläggning. Det betyder stora pengar i fråga om import av bränsle från utlandet, det betyder stora pengar för de människor som åker på de här vägarna. Samtidigt förlorar de mycket på det ökade slitaget orsakat av dåliga vägar.

Kommunikationsministern nämnde ytbeläggning, och där säger beräkningarna att investeringen är betald inom fem sex år genom minskade underhållskostnader. I Skaraborgs län finns ungefär 60 mil grusvägar som man vill belägga, dvs. sådana som har över 125 fordon per dygn. Dem hoppas vägförvaltningen kunna belägga under 1980-talet. Det kommer att kosta ungefär 20 milj. kr.

Jag såg i tidningen häromdagen att trafikutskottet har ökat anslaget till tunnelbanan med 30 milj. kr. Det lastar jag inte kommunikationsministern för. Men den summan skulle räcka till en och en halv gång det vägförvaltningen i Skaraborgs län tror sig orka med på tio år.

Anf. 24 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Det är nog inte riktigt att tunnelbanan fått ett med 30 milj. kr. ökat anslag. De pengarna finns anslagna sedan gammalt. Hur det blir med dem får vi väl se.

Jag vill bara säga att jag i viss mån håller med Stig Genitz om att det kanske vore angeläget att försöka få fram en del ytterligare medel till räntabla investeringar, och räntabla investeringar är naturligtvis att åtgärda sådana här vägar. Förutsättningarna att få fram mer medel är f. n. kanske inte så stora, men vi diskuterar trots allt den här frågan, även tillsammans med arbetsmarknadsdepartementet, och jag vill inte utesluta att sådana lösningar kan komma. F. n. räknar man med att Y1G-belägga – alltså förse med en enkel asfaltsbeläggning – ungefär tio mil om året i Skaraborgs län. På fem sex år bör vägarna med över 125 fordon per dag vara belagda.

I övrigt kan jag säga att vi naturligtvis kan diskutera det berättigade i att för många hundra miljoner kronor bygga en väg mellan Kiruna och Narvik, vilket vi alla varit med om att besluta. Det hade kanske varit riktigare att i landets alla delar få en hygglig beläggning på glesbygdsvägarna med Y1G. Mellan Kiruna och Narvik hade vi i stället kunnat använda s. k. piggy back på den befintliga järnvägen, dvs. lasta ombord bilarna på järnväg i stället. Det hade kanske varit klokare. Jag tror att om herr Genitz och jag hade slagit våra kloka huvuden ihop för några år sedan och diskuterat detta, hade vi kanske gemensamt kommit fram till en ståndpunkt. Nu har man använt medlen litet annorlunda, och det är möjligt att det var fel.

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om upprustning
av vissa vägar*

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om riktlinjer för
bättre utnyttjande
av järnvägsförbin-
delserna*

Anf. 25 STIG GENITZ (c):

Herr talman! Jag är väldigt tacksam för uttalandet om kloka huvuden.

Jag skulle vilja återge vad två välkända skaraborgare sagt. Den ene beklagade sig över att det görs så stora ingrepp i Västgötaberget att de blir helt förstörda. Den andre sade: Du behöver väl inte stå och titta precis ner i det fula hålet, det finns så mycket kvar som är vackert. Då sade den förste: Det är med bergen precis som med en människa som är aldrig så vacker men har ett par utslagna tänder. Blicken koncentreras på det som det är fel på, på den glugg som finns.

Det är likadant med vägarna. Vi må ha tusentals mil med bra vägar, men de människor som bor där det är dåliga vägar ser bara sin dåliga väg som de är beroende av för att resa till sina arbeten, till sina hem, för att få barn till skolan, för att handla och få förnödenheter till sina företag och från sina företag. Man ser de nära problemen, sedan må det vara hur bra som helst på annat håll. Man måste ha vägar tillgängliga för transporter i det vardagliga arbetslivet. Det är till föga glädje för den som drabbas att det finns bra vägar på annat håll, mellan Kiruna och Narvik eller var det kan vara någonstans, eller att den stora vägen är bra, om han själv knappt kan komma dit.

Beträffande framkomligheten på våra vägar är det verkligen långt ifrån likställighet i dag. Jag skulle kunna ge många exempel på det, men lampan visar att min taletid är slut. Jag har grannar som denna vinter fastnat på vägen och fått ta hjälp av vägverkets bilar för att komma loss på den statliga vägen. Då har slitaget gått för långt.

9 § Svar på fråga 1980/81:315 om riktlinjer för bättre utnyttjande av järnvägsförbindelserna

Anf. 26 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Rune Torwald har frågat mig om jag är beredd att snabbt justera utfärdade riktlinjer för länshuvudmannens ersättning till SJ, när de utnyttjar tåg för lokal och regional persontrafik, om det skulle visa sig att de nuvarande riktlinjerna inte leder till ett samhällsekonomiskt förnuftigt utnyttjande av järnvägsförbindelserna.

Regeringsbeslutet om allmänna riktlinjer som reglerar huvudmannens ersättning till SJ när de använder tåg vilar på principer som fastställts i 1979 års trafikpolitiska beslut och som ytterligare förtydligats i den strukturplan för SJ som riksdagen nyligen antagit.

Besluten innebär att SJ senast budgetåret 1983/84 skall gå ihop ekonomiskt. För att nå detta mål krävs bl. a. offensiva investeringar, rationaliseringar, ökade marknadsandelar och taxehöjningar. Statens krav på SJ:s ekonomi utesluter inte – jag understryker det – att samhället köper sådana tjänster av SJ som är samhällsekonomiskt motiverade men som annars inte hade varit intressanta. Detta sker redan i dag i flera fall. Ett exempel är lågprissatsningen, där staten betalar 80 milj. kr. till SJ för att få ett bättre utnyttjande av vagnarna. Staten betalar också över 800 milj. kr. om året för

att SJ skall driva trafik på det s. k. olönsamma bannätet, Det är alltså tjänster som vi köper.

Samhällsingenjörerna av olika slag i SJ:s verksamhet får enligt de ovannämnda besluten inte gå ut över affärsverksamheten. SJ kan därför inte åläggas att sätta priser som strider mot ett företagsekonomiskt synsätt utan att samhället särskilt betalar för detta.

Jag anser att de ramar som fastlagts för SJ är en garanti för en samhällsekonomiskt riktig utveckling. SJ måste nämligen räkna med att få betalt för alla kostnader i verksamheten. Det är principer som alla statliga affärsverk skall följa och där det finns utrymme endast för affärsmässigt motiverade rabatter, oavsett vilka kunder det rör sig om.

Som svar på den direkta frågan vill jag säga att jag självfallet är beredd att ompröva riktlinjernas utformning. Detta ligger ju redan i beslutet, där det föreskrivs att riktlinjerna skall gälla under en försöksperiod samt att en löpande uppföljning skall göras. Omprövningen kan lämpligen ske efter försöksperiodens slut. Jag är dock inte beredd att därvid föreslå ändringar som försämrar SJ:s möjligheter att uppfylla sitt ekonomiska mål och därmed går emot statsmakternas trafikpolitiska ställningstaganden.

Anf. 27 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! 1979 beslöt riksdagen med bifall till en centermotion att hos regeringen begära riktlinjer för huvudmännens ersättning till SJ, som skulle ha en sådan utformning att de främjade en samhällsekonomiskt effektiv fördelning av transportarbetet mellan olika transportmedel – detta för att undvika dubbelinvesteringar.

De riktlinjer som nu utfärdats anknuter till SJ:s reguljära taxor med avdrag för vissa kvantitetsrabatter. Enligt min mening borde ersättningen från huvudmännen i princip vara baserad på ett marginalkostnadsresonemang, där vinsten för SJ främst bestod i ett bättre utnyttjande av gjorda investeringar, något som i sin förlängning borde förbättra driftresultatet. Jag kan ta ett exempel från det olönsamma nätet. Där är det ju så att staten redan har skrivit av det investerade stamkapitalet, och staten betalar dessutom SJ för förlusten på driften. Om huvudmännen genom en låg taxa stimulerar till att resandet ökar med exempelvis 50 %, innebär detta att SJ får ytterligare ökade inkomster – 50 % – av den här gruppen resenärer utan att egentligen få några ökade kostnader. Det finns nämligen så stora marginaler i fråga om utrymme på det olönsamma nätet att de kostnadsökningar som uppkommer om det är några personer mer i varje tåg är marginella. Däremot drabbas den regionale huvudmannen mycket hårt. Utöver generell subventionering av kollektivtrafiken får denne också betala en mycket hög ersättning till SJ. Detta anser jag vara både orimligt och stötande.

Dessutom ligger det ett värde i att man genom de låga priserna stimulerar folk att ställa bilen hemma och i stället åka kollektivt, vilket spar energi.

På affärsbanenätet är det naturligtvis en viss skillnad, men där rör det sig å andra sidan ofta om större resandemängder.

Om SJ tar ut för höga priser kan detta, menar jag, leda till att det ställer sig

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om riktlinjer för
bättre utnyttjande
av järnvägsförbin-
delserna*

*Om villkoren för
s. k. Inter-Rail
seniorkort*

förmånligare för huvudmännen att anordna bussföring parallellt med tågen – och då har vi fått just det som det varnats för, dvs. dubbla investeringar. I den PM som regeringen själv har skrivit har också framhållits att SJ:s prissättning bör anpassas till samhällsekonomiska marginalkostnader.

Herr talman! Det var glädjande att höra att statsrådet är villig att följa utvecklingen. När det gäller resonemanget om att SJ bara skall ge kommersiellt motiverade rabatter, som inte försämrar SJ:s resultat, vill jag anföra att det mycket väl kan vara motiverat att ge ytterligare rabatt – om man därmed reducerar energiåtgången, vilket i sin tur minskar vårt bytesbalansunderskott. Jag är alltså tacksam för statsrådets uttalade beredvillighet att följa utvecklingen och räknar med att han skall vidta åtgärder, om det skulle visa sig att konsekvenserna av riktlinjerna inte blir samhällsekonomiskt rimliga.

10 § Svar på fråga 1980/81:317 om villkoren för s. k. Inter-Rail seniorkort

Anf. 28 Kommunikationsministern ULF ADELSONN:

Herr talman! Karin Ahrland har frågat mig om jag menar att förändringen av åldersgränsen för Inter-Rail-kort för seniorer från 65 för båda könen till 60 år för enbart kvinnor ligger i linje med den strävan till jämställdhet mellan könen som regeringen uttalat sig för.

Även om jag inte är någon minister med ansvar för jämställdhetsfrågor – det är Karin Andersson – så är jag som representant för det missgynnade könet upprörd av denna orättvisa behandling. Jag anser att åldersbestäm- melserna bör göras lika för könen. Statens järnvägar delar min uppfattning. SJ blev dock nedröstat av den majoritet i internationella järnvägsunionen som i fjol bestämde sig för denna ändring.

Enligt vad jag erfarit skall den s. k. seniorrabatten utvärderas 1983. Det är min förhoppning att jämställdhetsfrågan till dess fått en större spridning i Västeuropa. Varken SJ eller jag har alltså nu någon möjlighet att påverka rabattens utformning.

Anf. 29 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar Ulf Adelsonn för svaret.

Vi tycks vara ense om att det är en orättvis behandling av det ena könet. Vad som möjligen skiljer oss åt är att Ulf Adelsonn är upprörd. Jag blir bara trött och irriterad. Jag har nämligen varit med om mycket värre diskrimineringar än den här. Jag kan försäkra Ulf Adelsonn att sådant förekommer både i Sverige och i Europa – då gäller det i allmänhet kvinnor.

Jag har tagit upp den här frågan ändå, därför att jag inte tycker att någotdera könet skall diskrimineras och därför att jag tycker att bestämmelsen är ytterligare ett symptom på det könsrollstänkande som vi ständigt måste bekämpa. Kan vi i fortsättningen få hjälp av Ulf Adelsonn, även om han inte

är minister för jämställdhet? Hela regeringen står ju bakom regeringsdeklarationen.

Det var också mycket intressant att höra att SJ nu delar vår gemensamma uppfattning. Innan jag ställde frågan var svaret att systemet infördes därför att kvinnor är yngre än män. Herr talman! Maken till argumentationsnöd har jag aldrig hört, ej ens i riksdagen. Här brukar vi åtminstone tiga när vi upptäcker att argumenten tryter.

Jag är t. ex. äldre än Ulf Adelsonn men yngre än talmannen. Men SJ påstår att kvinnor är yngre än män. Med tanke på den ungdomskult som stundom råder vore det ju bra om det var så, men det är faktiskt, om man nu skall generalisera, så att kvinnor i allmänhet blir äldre än män. Om alla skall få åka på Inter-Rail-kort lika länge borde det alltså från den utgångspunkten ges rabatt åt männen tidigare. Men vi skall inte generalisera. Vi skall behandla alla människor lika.

Det är eländigt, herr talman, att SJ har skrivit på det här avtalet. Att andra europeiska järnvägsbolag också har gjort det ursäktar inte oss. Och hur skall det gå i fortsättningen, när regeringsrepresentanter i Köpenhamn gör stolta deklARATIONER om att ingen skall diskrimineras på grund av sitt kön samtidigt som samma regeringars tjänstemän skriver på avtal där alla västeuropeiska män diskrimineras?

Efter det här borde åtminstone SJ införa någon särskild rabatt i Sverige för män över 60 år. De skall inte behandlas sämre än kvinnor.

Anf. 30 Kommunikationsministern ULF ADELSONN:

Herr talman! Det är nog riktigt att SJ sagt att kvinnorna ofta är några år yngre än männen. Man menar väl då att de är några år yngre än sina män i betydelsen sina äkta makar. Inte tror jag att kvinnor generellt är yngre, vare sig till sinnet eller fysiskt, än män.

De här korten gäller på det sättet att man får 50 % rabatt i Sverige och helt gratis resor i utlandet. Skulle SJ inte ha skrivit under avtalet hade det inneburit att ingen av de våra som nu åtnjuter den här rabatten utomlands hade kunnat göra det. Ännu befinner vi oss inte i den stormaktsposition vi befann oss i under Gustav II Adolfs dagar, då Tyskland fick rätta sig efter Sverige. Så länge tyskarna är sju åtta gånger så många som vi är det svårt att övertyga dem om att det är vår linje som är den riktiga, särskilt när de har understöd från övriga större nationer i Europa.

Jag håller med om att det är dumt. Jag kan förstå tankegången: Man tänker på att gifta par, där kvinnorna ofta är några år yngre än männen, skall kunna använda det här rabattsystemet. Men vi delar inte den uppfattning i det här avseendet man har i andra delar av Europa. Vi får väl gemensamt försöka påverka dem, Karin Ahrland.

Anf. 31 KARIN AHRRLAND (fp):

Herr talman! Jag vill bara säga ifrån att jag inte tycker att SJ skall forska i folks civilstånd när man säljer biljetter.

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om villkoren för
s. k. Inter-Rail
seniorkort*

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om åtgärder för
att säkerställa
industriernas möj-
ligheter till järn-
vägstransporter*

11 § Svar på fråga 1980/81:324 om åtgärder för att säkerställa industriernas möjligheter till järnvägstransporter

Anf. 32 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Karl-Eric Norrby har uppgett att maxlasten per järnvägsvagn på Dal–Västra Värmlands järnväg skall sänkas till 30 ton och frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att säkerställa industriernas möjligheter till järnvägstransporter.

På bandelen Arvika–Bengtfors–Mellerud är sedan flera år högsta tillåtna axellast i de flesta fall 13–15 ton. Vid nedsatt hastighet tillåts på vissa delar av banan en högre axellast för tvåaxliga vagnar. Efter vad jag erfarit planeras inga förändringar av näringslivets möjligheter att transportera gods på banan.

Anf. 33 KARL-ERIC NORRBY (c):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Låt mig säga att jag tycker att svaret är uppseendeväckande. När jag skrev min fråga och t. ex. nämnde axeltrycket 15 ton återopade jag ett meddelande från statens järnvägar till berörda sågverksindustrier utefter banan Arvika–Årjäng. Med anledning av vad som sägs i svaret vill jag citera några avsnitt ur skrivelsen:

”De vagnslaster, som framförs på järnväg mellan Årjäng och Arvika får enligt gällande föreskrifter med hänsyn till banans bärighet och tågets hastighet ej lastas så att axeltrycket överstiger 15 ton.

Vid särskilda kontroller under innevarande första kvartal av 1981 har det visat sig att samtliga vagnar är för tunga.---

Tyvärr tvingas Statens Järnvägar konstatera att vagnarna fortfarande överlastas. Personalen på lastplatserna och Arvika får nu definitivt order att ej växla in vagnar som misstänkes vara för tunga i tåg.

Statens Järnvägar hyser den förhoppningen att merparten av de vagnar, som nu lastas på bansträckan i stället kan lastas i Åmotfors eller Charlottenberg alternativt lastas med de lägre vikter, som tillåts på bansträckan.

Måhända kan det vara av intresse att veta att tidtabellskonstruktionen mellan Arvika och Årjäng ej tolererar nedsättningar av tågens hastigheter med mening att på detta vis åstadkomma höjning av största tillåtna axeltryck. En sådan åtgärd skulle heller ej vara tillräcklig med hänsyn till de vikter som önskas framföras.”

Av det svar jag fått av statsrådet kan jag dra den slutsatsen att det tydligen föreligger mycket stora svårigheter när det gäller kommunikationen inom SJ och mellan departementet och SJ. Jag får med anledning av vad som står i den här skrivelsen fråga statsrådet om statsrådet ämnar gå vidare och låta utreda de åtgärder som jag tror behöver påkallas för att säkerställa industriernas möjligheter till järnvägstransporter även i fortsättningen.

Anf. 34 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Vi rör oss här med olika uttryck: maxlast, totallast och axeltryck. Men vi får inte blanda ihop dessa fakta.

Det ligger till så att SJ har genomfört kontrollmätningar och funnit att vagnar haft högre axellast än tillåtet, dvs. att man överlastat vagnarna i förhållande till vad som gäller i dag på en hel del ställen. Spår och broar klarar inte det – det är risk för urspårning och skador på rälsen.

Det är alltså inte fråga om att sänka den tillåtna axellasten utan bara att gällande bestämmelser skall följas.

Beträffande den här bandelen är högsta tillåtna axellast mellan Mellerud och Dals Långed 20 ton, vilket är max. för tvåaxliga vagnar, och då får man köra 50 km per timme. Mellan Dals Långed och Bengtsfors måste man gå ned till 20 km per timme för att få ha 20 tons axellast, vilket är max. Mellan Bengtsfors och Arvika gäller däremot inte mer än 15–17 tons axellast. Där är det alltså en viss begränsning.

Detta är, vill jag säga till Karl-Eric Norrby, vad som gäller i dag, och det har gällt hela tiden. Det föreligger alltså inga ändringar, utan det är bara fråga om att man måste bevaka att det inte blir rätt stora överlastar. Då riskerar man helt enkelt urspårning och andra skador, som kan bli mycket allvarliga.

Anf. 35 KARL-ERIC NORRBY (c):

Herr talman! Min fråga kvarstår faktiskt efter den här redovisningen. Konsekvenserna av vad som gäller är ju att de här industrierna inte får lasta till full last, såsom det har gjorts tidigare. Man beräknar t. ex. att de merkostnader som uppstår på grund av dessa bestämmelser uppgår till ca en halv miljon kronor per år för de industrier som lastar i Koppom. Det här kommer givetvis att få konsekvenser för industriernas möjligheter att lasta på den berörda järnvägsdelen.

Jag kan inte finna annat än att min fråga kvarstår, om inte statsrådet ändå måste se på detta och låta utreda möjliga åtgärder för att gå upp i axeltryck så att det blir möjligt för dessa industrier att lasta vagnarna fulla. Det gäller vagnar som i många fall går till Frankrike, och merkostnaden om man inte får lasta fullt blir flera tusen kronor.

Detta tål inte dessa industrier, och jag vet inte vilka konsekvenserna i så fall kommer att bli för industrierna utefter den här bandelen.

Anf. 36 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Det är helt klart att detta inte är någon av våra bästa bandelar. Skulle man rusta upp den till vad som gäller för 20 tons axellast och 70 km i timmen totalt sett, vilket är standard för godståg, skulle det kosta ungefär 130 milj. kr. De pengarna har vi inte i dag.

I själva verket är det så att om man använder tvåaxliga vagnar, vilket man inte alltid har gjort, kan man ha 20 tons axellast om man sätter ned farten på vissa sträckor – vi har inte mer än 20 tons axellast någonstans bortsett från malmbanan. Då måste det emellertid gå litet lugnare de här milen, men det

Tisdagen den
24 mars 1981

*Om åtgärder för
att säkerställa
industriernas möj-
ligheter till järn-
vågstransporter*

kan man kanske acceptera om godset skall så långt som till Frankrike.

Det är inte fråga om någon ändring, Karl-Eric Norrby, utan reglerna är desamma som tidigare. Men förut har man kanske dels haft högre last, dels inte använt tvåaxliga vagnar, som ger litet större bärighet.

Jag tror inte att vi behöver utreda detta. Det är ganska enkelt för dem som har vagnslaster och använder SJ att sätta sig ned tillsammans med SJ:s representanter och gå igenom vilken typ av vagnar de behöver och sedan se till att man inte överlastar dem, så att vi får skador på räls och annat.

Anf. 37 KARL-ERIC NORRBY (c):

Herr talman! Jag vill gärna vädja till kommunikationsministern att han uppmanar SJ att diskutera dessa frågor med transportörerna. Skulle man strikt följa bestämmelserna – jag är medveten om att det är samma bestämmelser som har gällt tidigare – kommer det att innebära så stora merkostnader för industriernas uttransport av virke att de inte klarar dem. Jag vädjar därför till statsrådet att han t. ex. ger dispens för en kortare tid, så att parterna i lugn och ro får diskutera frågan och försöka komma fram till en lösning. Jag anade kanske något av en sådan lösning i det svar som statsrådet senast gav.

Anf. 38 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Någon dispens törs jag av tekniska skäl inte ge. Däremot skall jag gärna skriva en rad till SJ-chefen och föreslå honom att han ber lokala intressenter för SJ att ta kontakt med företagen, så att man får en diskussion till stånd.

Anf. 39 KARL-ERIC NORRBY (c):

Herr talman! Då tror jag att jag har vunnit mycket med min fråga. Skrivelsen från SJ var så kategorisk att den fick till följd att järnvägsvagnar blev stående på rälsen. Kan vi få till stånd samtal om problemen har vi kommit ganska långt.

Jag ber att få tacka för svaret.

12 § Anf. 40 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppföres i nu angiven ordning *dels* näringsutskottets betänkanden nr 40 och 41 samt trafikutskottets betänkanden nr 16, 17, 18, 20 och 21 främst, *dels* jordbruksutskottets betänkanden nr 18 och 20 samt skatteutskottets betänkande nr 28 sist bland två gånger bordlagda ärenden.

13 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1980/81:146 om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) m. m.

1980/81:155 om ändring i fondkommissionslagen

1980/81:161 om finansiering av stirlingprojektet, m. m.

14 § Anmäldes och bordlades

Redogörelserna

1980/81:11 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av riksbankens verksamhet under år 1980

1980/81:12 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av riksgäldskontorets verksamhet under budgetåret 1979/80

15 § Anmäldes och bordlades

Jordbruksutskottets betänkande

1980/81:19 om avfallshantering

Näringsutskottets betänkande

1980/81:38 om Datasaab AB (prop. 1980/81:93 och del av prop. 1980/81:100)

16 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1980/81:2036 av Christina Rogestam

1980/81:2037 av Lars Werner m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:114 om säkerhetskontroll vid domstolsförhandlingar

1980/81:2038 av Lars Werner m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:118 om ekonomisk-politiska åtgärder

1980/81:2039 av Lars Werner m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:120 om ändring i beskattningsreglerna för koncernbidrag

1980/81:2040 av Per-Axel Nilsson och Torsten Gustafsson

1980/81:2041 av Ivan Svanström och Olle Eriksson

med anledning av proposition 1980/81:122 om åtgärder för vård och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

1980/81:2042 av Lars Werner m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:124 om vissa anslagsfrågor m. m. rörande försvaret

1980/81:2043 av Lars Werner m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:127 om folkbildning m. m.

1980/81:2044 av Lennart Pettersson

med anledning av proposition 1980/81:130 om industripolitikens inriktning, m. m.

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

1980/81:2045 av Erik Börjesson
med anledning av proposition 1980/81:132 med förslag till lag om vissa
avgifter i allmän hamn m. m.

*Anmälan av inter-
pellationer*

1980/81:2046 av Lars Werner m. fl.
med anledning av proposition 1980/81:136 om skogsvårdsstyrelsernas
organisation, m. m.

17 § Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till
kammarkansliet

den 23 mars

1980/81:120 av *Alexander Chrisopoulos* (vpk) till statsrådet Karin Andersson
om regeringens bedömning av den politiska situationen i Chile, m. m.:

Militärjuntan i Chile har nu i mer än sju år lyckats upprätthålla sitt
skräckregemente över landet. Efter den första tiden av massarresteringar,
mord och försvinnanden av tusentals av demokratins försvarare har
terrorregimen stabiliserat sin organisation och sina metoder för förtryck.
Arresteringar, tortyr, försvinnanden och mord tillhör alltjämt de dagliga
rutinerna i polisens och militärens arbetsmetoder. När den internationella
opinionen har upplevts som alltför besvärande för juntan, har man försökt
åstadkomma tillfälliga ansiktslyftningar genom att utfärda amnestier och
deklarationer om liberaliseringar av det politiska systemet. För inte så länge
sedan försökte juntan ge sig själv legitimitet genom en omröstning om en ny
författning. Författningsförslaget var utformat av juntan själv, utan minsta
inflytande från oppositionen i landet, och gav följdriktigt också juntan
garantier för fortsatt maktinnehav. Alldenstund ingen organiserad opposi-
tion är tillåten i landet och juntan håller hela administrationen i ett
järngrepp, så var det naturligtvis inga svårigheter att få den nya författningen
godkänd. Därmed har också summariska rättegångar inför militärdomstolar
och dödsstraff för dem som opponerar mot regimen lagfästs.

Undantagstillstånd har gällt i landet sedan juntan tillvällade sig makten
och råder alltjämt. Omkring en miljon människor har flytt från Chile sedan
den 12 september 1973. Hur många som har arresterats, försvunnit och
mördats är det ingen som vet. Ingenting tyder i dag på att förhållandena i
landet skulle ha genomgått en sådan förändring att det skulle vara möjligt att
utöva politiskt arbete i opposition mot juntan utan stora risker för
repressalier.

Under senare tid har i en rad uppmärksammade fall chilensare som sökt
politisk asyl vägrats denna möjlighet. Det rör sig i flera fall om personer som
uppenbarligen har varit politiskt verksamma inom oppositionen i Chile och

till följd därav utsatts för förföljelse av olika slag eller löpt näraliggande och uppenbar risk att utsättas för sådan förföljelse. I flera fall har också deras uppgifter bestyrkts av personer eller motståndsanslag i exil.

Med den kännedom jag har om förhållandena i Chile och som jag inhämtat från den demokratiska oppositionen förefaller det mig uppenbart att flera av de beslut som fattats i dessa flyktingärenden strider mot utlänningslagens bestämmelser om politiskt flyktingskap.

Jag vill därför ställa följande frågor till statsrådet Karin Andersson:

1. Har det inom den svenska regeringen skett en omvärdering av militärjuntan i Chile?
2. Hur bedömer regeringen situationen för den demokratiska oppositionen i Chile?
3. Hur bedömer regeringen de chilenska flyktingarnas situation sett i relation till flyktinggrupper från andra länder som söker sig till Sverige?
4. Vilka särskilda instruktioner gäller för svenska myndigheters handläggning av flyktingärenden från skilda länder?

den 24 mars

1980/81:121 av *Kjell-Olof Feldt* (s) till utbildningsministern om Svenska filminstitutets verksamhet:

En analys av den ekonomiska utvecklingen inom Svenska filminstitutet ger anledning till en betydande oro för filminstitutets och den svenska biograffilmens framtid.

Under filminstitutets första 15 år, från den 1 juli 1963 t. o. m. den 30 juni 1978 skapades en stor och såvitt kan bedömas effektiv kulturinstitution inom de ekonomiska ramar som var givna av 1963 års filmavtal.

Inom filminstitutets s. k. E-fond, som svarar för alla filminstitutets verksamheter *förutom* dem som berör filmproduktion ackumulerades under denna tid ett överskott på över 15 milj. kr. Det användes bl. a. för finansiering av filmhuset på Gärdet i Stockholm. Ännu under verksamhetsåret 1977/78 noterades inom denna fond ett överskott.

Filminstitutets sammanlagda produktionsfonder visade den 30 juni 1978 ett betydande överskott, även sedan utfärdade produktionsgarantier frånräknats. Däremot förelåg ett smärre underskott inom filminstitutets s. k. G-fond, med vilken filminstitutets egna produktioner finansieras. Under vintern 1977/78 arbetade filminstitutets dåvarande ledning med en översyn av beslutsprocesserna inom filminstitutets produktionsavdelning i syfte att åstadkomma en bättre kostnadskontroll.

Som en följd av överskottet inom E-fonden och den stora likviditeten inom produktionsfonderna kunde filminstitutet dra nytta av ett positivt räntesaldo.

Man kan ha olika uppfattning om kvaliteten hos den svenska filmproduktionen fram till 1978. Men filmproduktionen berör bara en mindre del av arbetet inom filminstitutet. Det fungerar som en kulturinstitution, vilken har

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

Anmälan av interpellationer

ansvaret för en lång rad för den svenska filmkulturen omistliga aktiviteter, t. ex. räddningen av svensk film, ett stort filmarkiv, filmbibliotek, publicistisk verksamhet, distribution av barnfilm och annan kvalitetsfilm, m. m.

Svenska filminstitutet hade således efter 15 år blivit en stabil organisation med stora ekonomiska reserver, god likviditet och välavpassade produktionsresurser – trots obetydliga statsanslag.

Under våren 1978 tvingade den dåvarande trepartiregeringen fram en förändring i filminstitutets ledning. Den dåvarande heltidsarbetande ordföranden för styrelsen fick gå för att bereda plats åt den tidigare arbetsmarknadsministern och folkpartiledaren. Eftersom denne inte hade några kvalifikationer att leda det dagliga arbetet inom filminstitutet förutsatte denna lösning ett engagemang av en verkställande direktör samt påtryckning på filminstitutets styrelse att engagera den nye ordföranden på halvtid, utan specificerade arbetsuppgifter.

Regeringens agerande föranledde protester från filminstitutets personalorganisation. Den ansåg inte bara av personliga utan även av sakliga skäl att denna dubbla ledning av filminstitutet var opåkallad och att den dessutom bäddade för framtida interna konflikter. Av pressuppgifter framgår att personalens farhågor redan efter två år visade sig vara väl grundade.

Det står alltså klart att den dåvarande trepartiregeringen, närmare bestämt den dåvarande och nuvarande utbildningsministern, har det främsta ansvaret för utvecklingen inom filminstitutet under de senaste två åren.

Först kan då noteras att statsanslaget till filminstitutet kraftigt ökat, från 5 milj. kr. 1977/78 till 14,5 milj. kr. 1979/80.

Även den svenska filmproduktionen har ökat. Under det senaste verksamhetsåret har 22 svenska biograffilmer haft premiär.

Regeringen har naturligtvis inget ansvar för filmernas konstnärliga kvalitet. Det bör dock noteras att den jury som fördelar kvalitetsbidrag till svenska filmer under senaste året för första gången funnit anledning att göra ett särskilt uttalande om den svenska filmproduktionen: "Trots en relativt omfattande produktion har vi inte funnit någon enda verkligt personlig och konstnärlig kraftfull film".

Trots den relativt omfattande produktionen är den svenska filmens marknadsandel lägre än någonsin sedan filmreformen. Ca hälften av filmerna noterade besökssiffror av 10 000 personer eller mindre – i genomsnitt 5 000 personer. För dessa filmer torde biljettintäkterna täcka mindre än 1 % av produktionskostnaderna. Av allt att döma torde antalet nya svenska filmer under innevarande verksamhetsår bli minst lika stort som 1979/80.

Det ekonomiska resultatet av denna utveckling kan avläsas i filminstitutets senaste verksamhetsberättelse.

Sammanlagt visar produktionsfonderna, med avdrag för beviljade produktionsgarantier, mycket stora underskott – mot betydande överskott två år tidigare. Underskottet i fonderna för filminstitutets egna produktioner är katastrofalt stort.

En omedelbar effekt av dessa underskott och den därav föranledda

ansträngda likviditeten är att det tidigare positiva räntesaldot nu förbytt i ett stort negativt saldo – vilket dessutom i nuvarande ränteläge blir en besvärande tung börda.

Under det senaste verksamhetsåret har E-fonden gått med en förlust på 2,1 milj. kr, trots att E-fondens intäkter genom biografavgifter på grund av biljettprishöjningar och hygglig besöksfrekvens väl följt penningvärdeför-sämringen.

Enligt tidningsuppgifter har filminstitutet beslutat om nedskärning av produktionsvolymen. Denna nedskärning måste bli drastisk och mångårig för att åstadkomma ekonomisk balans – såvida regeringen inte har för avsikt att starkt uppräkna anslaget till svensk filmproduktion. Produktionsminskningen utgör ett hot mot den svenska biograffilmen – och mot sysselsättningen bland filmarbetare.

Det finns anledning att anta att underskottet inom E-fonden kommer att öka kraftigt.

För det första medför en stor produktionsvolym att vissa på produktionskostnaderna procentuellt beräknade administrationspålägg gottskrivs E-fonden, 1979/80 7,4 milj. kr. brutto och 5,6 milj. kr. netto, mot 3,4 milj. kr. brutto och – 1,4 milj. kr. netto 1977/78. En drastisk nedskärning av filmproduktionen reducerar på motsvarande sätt E-fondens intäkter.

För det andra har den allmänna ekonomiska åtstramningen lett till att biografernas besökssiffror börjat minska under 1980, och därmed minskar också E-fondens intäkter.

För det tredje har filminstitutet tvingats ta inteckningslån för att klara sin likviditet. Dessa lån kommer att medföra en stor ökning av räntekostnaderna.

Ökningen av E-fondens underskott blir sannolikt så stor att tidpunkten då det tidigare ackumulerade överskottet förbrukats inte ter sig särskilt avlägsen. Såvida regeringen inte har för avsikt att genom betydande anslag förstärka filminstitutets E-fond måste man alltså räkna med en utomordentligt stark bantning av filminstitutets många för vår filmkultur centrala verksamheter. Även personalens anställningstrygghet är i uppenbar fara om inte kraftfulla åtgärder snarast sätts in.

Att de stora underskotten inom E-fonden och produktionsfonderna uppstår i en situation, då det statsfinansiella läget inom överskådlig tid blir utomordentligt starkt ansträngt, bidrar till att läget måste bedömas som särskilt kritiskt.

Det är obegripligt att en ekonomiskt så stabil organisation som Svenska filminstitutet på bara två år kunnat hamna i en så dramatisk kris.

Styrelsen för filminstitutet och främst naturligtvis dess arbetande ordförande har det omedelbara ansvaret för denna utveckling. Genom det ministerstyre som utövades på filminstitutets ledning under våren 1978 har regeringen i sin tur huvudansvaret.

Mot denna bakgrund hemställer jag om kammarens tillstånd att till utbildningsministern rikta följande frågor:

1. Vad tänker regeringen göra för att säkerställa anställningstryggheten

för filminstitutets personal och omfattningen av den verksamhet som finansieras av den s. k. E-fonden?

2. Vad avser regeringen att göra för att säkerställa en rimlig produktionsvolym för svensk biografilm?

3. Avser regeringen att bevilja filminstitutets nuvarande styrelse ansvarsfrihet?

18 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 23 mars

1980/81:336 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till industriministern om planerna på en hetvattenledning från kärnkraftverken i Forsmark:

Arbetet på att knyta värmeförsörjningen i Stockholm och Uppsala till reaktorerna i Forsmark via en hetvattenledning fortsätter. De intressen som vill driva igenom denna utveckling, särskilt ledningen för STOSEB, satsar nu det mesta av tillgängliga resurser på utredningar och undersökningar kring denna ledning och försummar andra alternativ. Regeringen har på ett helt oansvarigt sätt skjutit ifrån sig denna viktiga fråga och överlämnat den till resp. kommun. Men detta är ingen kommunal fråga utan en rikspolitisk. Det har sagts att svensk industri har stora möjligheter att få beställningar och arbetstillfällen om ledningen kommer till stånd. Motsatta synpunkter har också hävdats.

Jag vill därför fråga industriministern:

Har svensk industri kapacitet för att konkurrera med utländska bolag om denna stororder, och vilka undersökningar har gjorts av effekterna för svensk industri om alternativa energikällor byggs ut i stället?

den 24 mars

1980/81:337 av *Karin Ahrland* (fp) till kommunikationsministern om bevarande av alléer i Skåne:

Almarna i Hjälmarreds allé vid Vombsjön skall huggas ner och enligt vägförvaltningen ersättas med lindar 6 meter från vägkanten. Hjälmarreds allé är fridlyst; därför måste man nyplantera. Men enligt uppgift vill vägverket helst ta bort alla alléer i Skåne. Motivet sägs vara trafiksäkerhet och underhållskostnader. Men alléerna är en del av kulturlandskapet och har som sådana ett värde i sig.

Jag vill fråga kommunikationsministern:

Vill kommunikationsministern medverka till att alléerna i Skåne bevaras och inte ersätts med plaststolpar?

1980/81:338 av *Bertil Jonasson* (c) till budgetministern om rätten till avsättning till skogskonto:

Granbarkborrens härjningar, bl. a. i norra Värmland, blir på sikt ödesdigra för skogsägarna, därest tiden för skogskonton ej förlängs avsevärt. Risk finns för att nödvändiga skogsåtgärder kan komma att äventyras, varför kontona bör knytas till fastigheten.

Då frågan aktualiserats vid ett flertal tillfällen och överlämnats till virkesförsörjningsutredningen men ej är upptagen i årets propositionsförteckning, vill jag fråga budgetministern:

Tänker budgetministern lägga fram förslag i ovannämnda fråga och i så god tid att den nya lagen kommer att gälla vid 1982 års taxering?

1980/81:339 av *Kjell-Olof Feldt* (s) till budgetministern om skattereglerna vid vissa lån till anställda:

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har i en promemoria föreslagit att skattelagstiftningen ändras så, att om räntefria lån eller lån med lägre än normal ränta beviljats anställd, skall den anställde som skattepliktig intäkt ta upp motsvarande ränta. Promemorian överlämnades den 2 juli 1980.

Avser budgetministern att vidta någon åtgärd med anledning av BRÅ:s förslag?

1980/81:340 av *Anita Bråkenhielm* (m) till statsrådet Elisabet Holm om vidareutbildningen inom pediatrik och gynekologi:

I prop. 1979/80:116 om åtgärder för att förbättra kontinuiteten i hälso- och sjukvården m. m. framhölls att det är önskvärt att inom primärvården ha läkarresurser som ger ett kompetenstillskott framför allt inom barnsjukvård samt obstetrik och gynekologi. I sitt av propositionen föranledda, av riksdagen antagna, betänkande understryker socialutskottet att viss specialmedverkan krävs i primärvården och att denna tanke måste realiseras i den fortsatta utbyggnaden av primärvården.

Anser statsrådet att den planerade drastiska nedskärningen av antalet vidareutbildningsblock inom pediatrik och gynekologi rimmar med här angivna mål?

Om inte, vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att korrigera blocktilldelningen?

19 § Kammaren åtskildes kl. 16.03.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

Nr 102

Tisdagen den
24 mars 1981

*Meddelande om
frågor*